

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-368-377>
УДК 373.2.011.3-51

Пукас Іванна Леонідівна,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

Кам'янець-Подільський, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6965-8896>

pukas.ivanna@kpmu.edu.ua

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Анотація. У статті досліджено основні проблеми модернізації системи професійної підготовки майбутнього вихователя у зв'язку з переходом до технологій компетентнісної освіти. З'ясовано тенденції формування готовності майбутніх фахівців до роботи з дітьми дошкільного віку. Проаналізовані результати досліджень науковців збагатили потенціал дошкільної освіти інформацією про основні аспекти теоретико-практичної підготовки майбутніх вихователів, зміст та особливості окремих її компонентів, які сприяють здійсненню успішної професійно-педагогічної діяльності фахівцем у закладах дошкільної освіти.

Також проаналізовано літературні джерела, які стосуються основних проблем і загальних стратегічних тенденцій розвитку професійної компетентності педагога-вихователя в Україні та практичних умов їхньої реалізації. Тенденції розвитку професійної компетентності вихователя стосуються: модернізації наявного досвіду професійного становлення та діяльності на основі «Я-концепції», інтеграції особистого, професійного, життєвого простору; забезпечення перманентності розвитку та саморозвитку, заснованого на формуванні позиції вихователя як суб'єкта власного професійного зростання, реалізації наявного потенціалу.

Виявлено найбільш типові проблеми, з-поміж яких: консерватизм щодо реформаторської діяльності, низький рівень готовності до саморозвитку; недостатній рівень мотивації до професійного розвитку; відсутність мобільних діагностичних інструментів для визначення якості професійної діяльності вихователя, недостатній рівень ефективності системи особистісного саморозвитку педагога.

Проблеми професійного розвитку педагогів дошкільної освіти розглянуто на основі різних методологічних підходів, що забезпечують основний орієнтир, цілеспрямований, системний процес. Найпоширенішими є акмеологічний підхід, який пов'язаний із періодом найвищих досягнень людини, її зрілістю в професійній діяльності, життєвій практиці; компетентнісний підхід, що визначає сутність та технологію інноваційної особистісно-орієнтованої освіти, суттєве оновлення формули організації навчальної діяльності на основі суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин її учасників. Діється про розвиток професійної компетентності вихователя як умови успішної адаптації до інноваційних освітніх стандартів, технологій її впровадження. Компетентність вихователя визначається вмінням використовувати набуті теоретичні знання в практичній

діяльності; вмінням самостійно визначати суть проблеми, ставити адекватне завдання, знаходити ефективні способи її вирішення, аналізувати та визначати рівень ефективності її вирішення.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність, фахівець із дошкільної освіти, професійна компетентність вихователя, саморозвиток, суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини, інноваційні освітні технології.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Посилення інтересу науковців, педагогів-практиків до проблем оптимізації та модернізації професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти (ЗДО) у його контексті – саморозвитку, забезпечення неперервності його освітньої діяльності закономірно продиктоване радикальними змінами на рівні стратегічних орієнтирів, змісту освіти, технологічних підходів до її реалізації.

Концепція «Нової української школи, закон «Про освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Національна доктрина розвитку освіти, Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні ставлять підвищені вимоги до професійної діяльності вчителя, вихователя рівня його фахової, психолого-педагогічної компетентності. Вихователь сучасного закладу дошкільної освіти — це, передовсім, високопрофесійний фахівець, здатний до постійного вдосконалення та саморозвитку в процесі педагогічної діяльності, яка програмується за індивідуальною траєкторією й має особистісну орієнтованість та відповідне технологічне забезпечення. Замовлення на саме такий тип сучасного фахівця у сфері освітньої діяльності різних рівнів, починаючи від дошкільної, отримує вища школа педагогічного спрямування, яка опікується проблемами підготовки сучасних висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців для різних типів освітніх закладів.

Як стверджує Г. Беленька, «сьогодні підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядається науковцями як багатофакторна структура, головне завдання якої полягає в набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно зростаючому інтересі до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також у розвитку успішності в діяльності» [1, с. 101].

Особливо зростають вимоги до професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів, оскільки вони забезпечують первинну ланку освітньої діяльності дитини, закладають основи. У засадничих документах («Про дошкільну освіту», Державна цільова програма розвитку дошкільної освіти до 2017 р.; «Про охорону дитинства», «Про вищу освіту») визначено стратегічні напрями розвитку дошкільної освіти та основні тенденції модернізації підготовки вихователів для закладів дошкільного профілю.

Отож, актуальність дослідження визначається тим, що аналіз наукових джерел дає змогу дослідити головні тенденції переходу на систему компетентної освіти у сфері дошкільної освіти та підготовки до неї фахівця в контексті нагальних проблем практики, а також суперечностей, що лежать у їхній основі, зокрема: між потребами цілеспрямованого, активного професійно-педагогічного розвитку та саморозвитку майбутніх вихователів, зумовленими сучасними соціально-економічними викликами в державі, відповідно, завданнями сучасного закладу дошкільної освіти та реальними можливостями організації системи ефективного професійного розвитку вихователя і т.ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи методологічні, теоретичні, практичні основи забезпечення оптимізації професійної підготовки педагога-

вихователя, зокрема його саморозвитку, як основи навчання впродовж життя, були проаналізовані літературні джерела, що стосуються як найбільш актуальних проблем, так і загальних стратегічних тенденцій та напрямів формування професійної компетентності педагога, зокрема, вихователя в системі професійної освіти, технологічних схем та практичних умов їхньої реалізації. Важливо було визначити як проблеми ефективності професійної освіти та професійного, особистісного саморозвитку майбутнього фахівця ЗДО реалізуються на етапі переходу на технології компетентної освіти. Перехідний період до нових освітніх стандартів є досить складним, оскільки йдеться про зміну формули освітньої діяльності, взаємовідносин учасників педагогічного процесу, орієнтацію на інші освітні, життєві цінності.

Цінні ідеї та практичні підходи щодо виховання дітей дошкільного віку, як і підготовки фахівців до цієї складної освітньої сфери, містяться в наукових доробках вітчизняних та зарубіжних філософів, педагогів, психологів (Я. Коменський, Д. Локк, Ж. Руссо, Г. Сковорода, К. Ушинський, О. Духнович, С. Русова, Г. Ващенко, В. Сухомлинський та ін.), які обґрунтовували та обстоювали принципи дитиноцентричності виховної системи, природовідповідності навчально-виховного процесу, які співвідносяться із сучасними тенденціями розвитку освіти в Україні, починаючи з дошкільного періоду.

Цілісно та системно проблему дошкільного дитинства як глобальну досліджували А. Аніщук, Л. Березовська, О. Кононко, А. Проколієнко, Д. Фельдштейн та ін. Зокрема, дослідник О. Кононко особливу увагу звертає на особливості особистісного становлення дошкільника, прояву його як індивідуальності, умов самовираження та самореалізації в соціальному, життєвому просторі.

Проблема формування професійної компетентності вихователя є складною та багатоаспектною, тому різні напрями, форми та методи професійної підготовки педагога були предметом наукових досліджень як вітчизняних науковців (Г. Балл, І. Зязюн, Є. Мілерян, С. Сисоєва, В. Семіченко та ін.), так і зарубіжних (Л. Бандура, С. Балей, Е. Зеєр, Й. Лінгарт, Д. Міллер, Д. Супер). Також слід зазначити, що проблеми професійного становлення педагога досліджуються в контексті: філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень), професійної освіти (С. Гончаренко, Н. Ничкало та ін.) [2].

Особливості професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти представлені в наукових працях Л. Артемова, Л. Батліна, Г. Беленької, Н. Гавриш, Г. Грама, Т. Жаровцева, Л. Загородньої, Є. Карпова, Л. Кідіної, Л. Козак, О. Кононко, Ю. Косенко, Н. Лисенко, І. Мардарова, Т. Поніманської, С. Попиченко, І. Прудченко, Т. Слободянюк, І. Улюкаєва та ін. Науковцями порушуються проблеми змісту професійно-педагогічної освіти в комплексі його теоретичних та практичних компонентів, педагогічні умови ефективності педагогічного процесу майбутніх вихователів, здатних ефективно працювати в сучасних закладах дошкільної освіти, інноваційні форми та методи професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.

З дослідженням інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів-вихователів у сучасних умовах багаторівневої професійної освіти пов'язані наукові праці Є. Аксьонової, О. Арламова, Л. Богомоллова, М. Бургіна, С. Вершловського, М. Галагузової, Т. Демиденка, О. Добудько, В. Маслова, Л. Машкіної, О. Овчарука, В. Стрельникова, І. Чорнея, О. Шапран та ін. Більш системно та глибоко досліджували проблеми змісту та структурної організації психолого-педагогічної та фахової підготовки майбутніх вихователів (Л. Артемова, О. Богініч, Ю. Косенко, М. Машовець та інші), проблеми формування фахової компетентності майбутнього вихователя (Г. Беленька), проблеми підготовки вихователів до організації еколого-дослідницької діяльності дітей (Н. Лисенко), технології навчання дошкільників української мови (Т. Котик); підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів до використання

інноваційних технологій (Н. Миськова), специфіку народознавчої роботи в дошкільному закладі (на матеріалі народної математики) (Л. Плетеницька); проблеми формування інноваційної поведінки вихователя (Л. Артемова, А. Богуш, І. Дичківська, Т. Поніманська, К. Крутій та ін.), підходи до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників (І. Мардарова), виховання в дошкільників навичок здорового способу життя (В. Нестеренко), формування суспільної спрямованості дитини дошкільного віку в грі (Н. Кудикіна, Н. Короткова, К. Щербакова, Н. Гавриш та ін.), проблеми соціалізації дошкільника (Л. Артемова, Р. Жуковська, О. Запорожець, Р. Іванкова, М. Лисіна, О. Ростохіна, В. Сухомлинський, А. Усова, та ін.).

Усі ці дослідження, зважаючи на їхню поліфункціональність та багатовекторність, складають потужний актив для трактування сутності, тенденцій розвитку інноваційної освіти та пошуки варіантів його практичної імплементації.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета дослідження: на основі систематизації та аналізу психолого-педагогічних досліджень теоретично обґрунтувати сучасні тенденції та проблеми підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців із дошкільної освіти.

Завдання дослідження: проаналізувати психолого-педагогічну літературу щодо забезпечення професійного розвитку та саморозвитку майбутніх фахівців дошкільної освіти; інтерпретувати тенденції осучаснення системи освіти, адаптуючи до особливостей професійно-педагогічної компетентності вихователя; визначити проблеми практики переходу на систему компетентнісної освіти та протиріччя, що лежать у їхній основі.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Методи дослідження: аналіз наукових джерел і періодичних видань, педагогічне проектування та моделювання, бесіди зі студентами й фахівцями дошкільної освіти.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

У контексті проблеми дослідження важливо було проаналізувати літературні джерела, що стосуються трактування сутності інноваційної педагогічної освіти, у тому числі для ЗДО, основних завдань, які стоять перед педагогом-вихователем у сучасній ситуації кардинальних реформ, пов'язаних із необхідністю переходу на технології компетентнісної освіти.

Особливо акцентується увага на забезпеченні такої системи професійної підготовки педагога, вихователя, яка формувала би готовність до неперервності, постійного саморозвитку впродовж життя. Як зазначає М. Карпенко, «отримані знання та набута кваліфікація «старіють» упродовж чотирьох-п'яти років і не можуть відповідати сучасним потребам, а обсяг інформації з 2015 року буде подвоюватися через кожні чотири-п'ять місяців. Загалом динаміка розвитку сучасного суспільства потребує підвищення кваліфікації вчителя 7–10 разів упродовж життя» [3, с. 46].

Академік В. Кремень вказує, що «... сутністю, основним виміром і, водночас, основним важелем стає розвиток особистості, власне людський розвиток. Саме ця обставина буде визначати конкурентоспроможність кожної країни. Ось чому сфера

освіти, що найбільшою мірою визначає рівень розвитку людини, стає загальнонаціональним пріоритетом у все більшому числі країн світу» [4, с. 2].

Зокрема, модернізація системи дошкільної освіти, перехід на технології особистісно орієнтованої організації виховного процесу, а також задекларовані обов'язкова дошкільна освіта, багатоваріантність освітньо-виховних програм закономірно зумовлюють необхідність реформування системи професійної підготовки фахівців у сфері дошкільної освіти. Як зазначає І. Підлипняк, «в сучасних умовах ключовим завданням підготовки спеціалістів цього напрямку у вищій школі є формування особистості професіонала, спроможного будувати власну професійну діяльність, ціннісно-сисловою основою якої є особистість дитини дошкільного віку» [5, с. 12].

Аналіз зазначених вище документів про освіту, наукових праць щодо ефективності системи професійної підготовки педагогів-вихователів до заявлених реформ у системі освіти, дав можливість виділити проблеми, що є особливо актуальними, серед них:

- консервативність системи професійної підготовки вихователів, домінування інформаційно-репродуктивного підходу до організації навчально-виховного процесу в закладах педагогічної освіти;
- недостатній рівень сформованості мотиваційної основи до професійної підготовки майбутнього педагога-вихователя, забезпеченості процесу адекватним інформаційно-методичним інструментарієм;
- відсутність мобільного діагностичного інструментарію для контролю якості професійної підготовленості майбутнього фахівця закладу дошкільної освіти, розрив теорії і практики в системі професійної освіти;
- недостатній рівень використання інтерактивних форм та методів професійної підготовки майбутніх педагогів-вихователів.

На радикальність реформ вищої педагогічної освіти, пов'язаних із переосмисленням формули освітньої діяльності, умов забезпечення її неперервності, відповідно, функцій вчителя, вихователя в системі інноваційної освіти на сучасному етапі її розвитку вказують українські науковці В. Кремень, Л. Пуховська, І. Зязюн, Г. Сагач та ін. Так, І. Зязюн стверджує, що «Важливішими цілями створення системи неперервної освіти є: по-перше, творча діяльність спеціаліста, здатність до гнучкої її переорієнтації згідно зі змінами в системі соціальних і культурних інститутів сучасного суспільства, орієнтованого на людські цінності; по-друге, формування особистісних якостей людини, які визначають не лише її суто професійні характеристики, а і стиль мислення, рівень культури, інтелектуальний розвиток [6, с. 9].

Це означає, що майбутній педагог-вихователь у системі професійної освіти має сформувані необхідні компетентності не лише у сфері дошкільної освіти, а і здатність до постійного саморозвитку (професійного та особистісного), готовність до модернізації професійної діяльності впродовж усього життя.

Також аналіз літературних джерел з питань модернізації загальної, педагогічної освіти всіх рівнів, у тому числі дошкільної, дає можливість акцентувати увагу на найбільш значущих її тенденціях (лат. *tendentia*, від *tendo* – прагну, прямую). Дослідник В. Маслов визначає тенденцію як «узагальнююче поняття, яке втілює в собі суттєві постійні протиріччя, умови, фактори тощо, які носять систематичний прояв і здійснюють суттєвий вплив на якість функціонування системи в цілому та її структурних компонентів». При цьому автор зазначає, що тенденція є формою прояву законів, які взагалі не мають іншої реальності, а відображаються в наближеному вигляді, у тенденції [7, с. 40–41]. Узагальнення позицій науковців дало можливість виділити загальні тенденції осучаснення професійної освіти, найбільшою мірою

пов'язані з проблемами професійно-педагогічного розвитку педагога-вихователя: тенденція до фундаменталізації, інтеграції, цілісності неперервності освітнього процесу; тенденція до інформатизації освіти; тенденція до забезпечення особистісної орієнтованості освіти та ін.

Осмилення цих тенденцій у контексті змістово-технологічних особливостей професійної освіти педагога-вихователя вказує, передусім, на важливість забезпечення його позиції як суб'єкта власного професійного становлення, зокрема:

– розвитку професійної компетентності кожного педагога-вихователя на основі сформованої «Я-концепції» в процесі професійного становлення, розвитку та саморозвитку, інтеграції особистісного, професійного, життєвого просторів;

– забезпечення перманентності розвитку на основі інтеграції особистісного та професійного, формування особистості майбутнього педагога-вихователя як суб'єкта власного професійного росту, реалізації наявного потенціалу.

Тому функції професійної підготовки педагогів-вихователів полягають у формуванні сприятливих умов для професійного, особистісного розвитку та саморозвитку, тобто в тому, щоби допомогти їм у створенні й реалізації особистісно орієнтованих педагогічних методик та технологій, а також у підвищенні їхньої реальної готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

У рамках зазначеної проблематики особливої актуальності набули питання самоосвітньої діяльності майбутнього педагога, які найбільшою мірою забезпечують неперервність, особистісну зорієнтованість процесу його професійного становлення. Українська дослідниця С. Сисоева стверджує, що «Смислом і метою освіти є Людина в постійному (впродовж життя) розвитку. Кінцевий підсумок освіти – внутрішній стан людини на рівні потреби пізнавати нове, освоювати знання, виробляти матеріальні й духовні цінності, допомагати ближньому, бути добротворцем» [8, с. 90].

Безальтернативним є судження, що майбутній педагог має бути готовим інтегруватися в систему розвитку інноваційної освіти, що має тенденцію до постійних змін, які диктуються змінами соціально-економічного розвитку держави, відповідно, зміною попиту на відповідний тип особистості молоді людини, здатної не лише до них адаптуватися, а й бути суб'єктом інноваційного розвитку у всіх сферах життєдіяльності. Як зазначає Д. Дзвінчук, «... найближчими роками не лише поглибитися наша участь у Болонському процесі, а все українське суспільство обере собі європейські взірці життєдіяльності і відмовиться від застарілих та непридатних для майбутнього заокеанських філософських і соціальних поглядів та економічних моделей» [9, с. 25].

Головні тенденції та проблеми професійного становлення педагогів важливо досліджувати на основі методологічних підходів, які, відповідно, забезпечують визначеність головних орієнтирів, цілеспрямованість, системність процесу. У рамках переходу на особистісно зорієнтовану модель професійної освіти педагога найбільш поширеними з-поміж них є акмеологічний та компетентнісний. Зокрема, у системі професійної освіти педагогів-вихователів широкого використання набув *акмеологічний підхід* (акме від грец. – вершина, квітуча пора), який асоціюється з періодом найвищих досягнень людини, її зрілістю в професійному становленні, життєвій практиці та ін. Як зазначає Б. Ананьєв, педагогічна акмеологія є наукою про закономірності вищих досягнень у цілісному розвитку людини на кожному її віковому етапі в процесі неперервної освіти [10]. Методологічні основи досягнення професійного акме в процесі професійної підготовки, в освітній діяльності досліджували О. Анісімов, О. Бодальов, А. Деркач, А. Маркова, Є. Селезньова та ін.; у педагогічній акмеології досліджували В. Вакуленко, І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Максимова та ін. Так, Н. Кузьміна стверджує, що: «Акмеологія – нова галузь наукових знань у

системі наук про людину – досліджує фундаментальні закономірності творчості й самосвідомості людини» [11, с. 34].

Водночас, акмеологічний підхід лежить в основі особистісно зорієнтованої системи освіти, оскільки дає змогу з'ясувати суб'єктивні та об'єктивні чинники, які сприяють досягненню вершин професійної компетентності людини, педагога-вихователя в тому числі. Це, з одного боку, якість отриманої базової професійної освіти, з іншого – потенціал розвитку, здатність до системної самоосвіти. Акмеологічний підхід трактується як особливий методологічно-технологічний напрям, якому властива постійна орієнтованість на перспективи розвитку. Характерними ознаками цього підходу є такі: орієнтація на професійну зрілість і майстерність як об'єкт удосконалення на всіх етапах життя й діяльності людини; усебічний розвиток свідомості й діяльності груп (товариств), переконаність у можливості масового вдосконалення; оптимістичне бачення людини, її можливостей, майбутнього; проектування вищих досягнень як окремими особами, так і групами й товариствами [12].

Отож, акмеологічний підхід характеризує індивідуальна, особистісна спрямованість освітнього процесу, актуалізація наявного досвіду, його осмислення через призму реалізації високих цілей майбутньої професійної діяльності, досягнення яких буде слугувати, передусім, чинником ефективності професійно-педагогічного становлення, особистісної самореалізації.

Компетентнісний підхід. Шляхи вдосконалення підготовки педагогів-вихователів із позицій компетентнісного підходу, концептуальні засади професійної компетенції та компетентності вчителя, вихователя, методологічні засади розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів були об'єктом досліджень багатьох українських та зарубіжних вчених, зокрема В. Адольфа, В. Болотова, В. Введенського, І. Зимньої, Л. Даниленко, Н. Кузьміної, А. Маркової, В. Маслова, М. Митника, Н. Мурованої, О. Ніколаєва, О. Овчарук, О. Пехоти, О. Пометун, Дж. Равена, В. Саюка, А. Хуторського, С. Шишова, Е. Шорта та інших.

Відомий український науковець І. Зязюн зазначає, що «... компетентність, як екзистенціальна властивість людини, є продуктом власної життєтворчої активності людини, ініційованої процесом освіти...» [13, с. 11].

Професійна підготовка майбутнього педагога ускладнюється особливостями перехідного періоду від освіти інформаційно-репродуктивної до компетентнісної, тому, крім традиційних знань, які відповідають за розвиток професіоналізму вихователя, враховуючи постійне оновлення програм, змісту освітньої діяльності, форм та методів її реалізації, педагог, який переходить на інноваційну особистісно орієнтовану освіту, має розуміти теоретико-практичні основи інноваційної діяльності, особливості перехідного періоду, що передбачає радикальні зміни, суттєве оновлення формули організації освітньої діяльності. Йдеться про розвиток професійної компетентності як умови адаптації до інноваційних освітніх стандартів, технологій їхньої реалізації.

Компетентнісна, особистісно орієнтована модель професійної освіти передбачає відмову від традиційної діяльності за розробленими та уніфікованими схемами, стандартами, типовими моделями поведінки [14].

Тому професійний розвиток майбутнього фахівця з дошкільної освіти спрямований на оптимізацію саморозвитку, тобто на формування здатності бути суб'єктом формування власної концепції та моделі діяльності, орієнтуючись на свій досвід та особистісні характеристики, а також формувати ставлення до перманентної професійної освіти, у її контексті – особистісного саморозвитку як головної умови успішної професійно-педагогічної діяльності, забезпечення конкурентоздатності на ринку освітніх послуг.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

На основі опрацювання літературних джерел із проблеми виділені тенденції, що є найбільш актуальними для осучаснення професійної підготовки майбутнього вихователя, зокрема, акцентовано увагу на тенденціях до забезпечення її цілісності, неперервності, а також особистісної орієнтованості в рамках реалізації акмеологічного та компетентнісного підходів.

У контексті зазначених теоретичних засад проаналізовані проблеми, що стосуються консерватизму системи професійної освіти, домінування інформаційно-репродуктивного підходу до організації навчально-виховного процесу в закладах педагогічної освіти, забезпечення неперервності та особистісної зорієнтованості освітнього процесу професійної підготовки та розвитку педагога-вихователя, розриву теорії і практики в системі професійної освіти, недостатнього рівня використання інтерактивних форм та методів професійної підготовки майбутніх фахівців. Означені проблеми трактуються в рамках протиріч між потребами цілеспрямованого, активного професійно-педагогічного розвитку та саморозвитку майбутніх вихователів, зумовленими сучасними соціально-економічними викликами в державі, відповідно, завданнями сучасного закладу дошкільної освіти та реальними можливостями організації системи ефективного професійного саморозвитку вихователя і та ін.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробленні алгоритмів та моделі розвитку професійної компетентності фахівців із дошкільної освіти, що базується на сучасних наукових підходах та тенденціях, загальнопедагогічних принципах, враховує специфіку підготовки вихователів до означеного виду професійно-педагогічної діяльності.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Беленька, Г.В., Богиніч, О.Л., Борисова, З.Н., 2009. *Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці*, [Монографія], Київ, 310 с.
2. Вітюк, В., Сташенко, М., 2010. Підготовка педагога в умовах інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти, *Післядипломна освіта в Україні*, № 2, с. 30–32.
3. Карпенко, М.М., 2011. Перспективи реалізації в Україні концепції освіти протягом життя: чинники й механізми, *Стратегічні пріоритети*, № 4 (21), с. 45–51.
4. Кремень, В.Г., 2001. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку, *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, № 4, с. 7–17.
5. Підлипняк, І.Ю., 2013. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти, *Збірник наукових праць «Психолого-педагогічні проблеми сільської школи»*, 44, Умань, с. 28–34.
6. Зязюн, І.А., 2000. Неперервна освіта: концептуальні засади й сучасні технології, *Творча особистість у системі неперервної професійної освіти*, Харків, с. 8–16.
7. Маслов, В.І., 2012. *Наукові основи та технології компетентного управління загальноосвітнім навчальним закладом* [Монографія], Тернопіль, 320 с.
8. Сисоєва, С.О., 2001. *Педагогічні технології в неперервній професійній освіті* [Монографія], Київ, 502 с.
9. Дзвінчук, Д.І., 2006. Засади управління і вибір цілей діяльності освітньої системи в контексті європейського виміру, *Вища освіта України*, № 2, с. 20–26.

10. Огієнко, О.І. Акмеологічний підхід у контексті освіти дорослих, *Філософські, психологічні, аксіологічні контексти педагогічної майстерності*. Доступно на: <<http://lib.iitta.gov.ua/6043/1.pdf>> [Дата звернення 15 Травня 2020].
11. Кузьміна, Н.В. та Зимичева, А.М., 2000. Акмеология 2000, *Методические и методологические проблемы*.
12. Данилова, Г.С., 2006. Педагогічний професіоналізм у контексті акмеології, *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія і практика», № 5*, с. 74–80.
13. Зязюн, І.А., 2005. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи, *Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи*, Глухів, с. 10–18.
14. Пукас, І.Л., 2017. Проблеми та тенденції розвитку професіоналізму вчителя в психолого-педагогічній літературі, *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика», 23 (2-2017), Ч.1.*, Кам'янець-Подільський, с. 181–187.

CURRENT TENDENCIES AND PROBLEMS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS IN PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL LITERATURE

Ivanna Pukas,

candidate of pedagogical Sciences,

senior teacher of department of theory and methodologies of preschool education

Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

Kamianets-Podilsky, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6965-8896>

pukas.ivanna@kpmu.edu.ua

Abstract. The article is dedicated to the study of the main problems of optimization and modernization of professional training of future educators due to the transition to technologies of competency-based education. An attempt has been made to find out the tendencies of the formation process of future specialists readiness to work with preschool children. The presented modern researches have significantly enriched the scientific potential of preschool education with information about the basic aspects of theoretical and practical training of future educators, content and peculiarities of individual components, functions, skills and qualities which contribute to prosperous professional and pedagogical activities in preschool education establishments. Literary sources have also been analyzed, considering both the core problems and general strategic tendencies and directions of development of professional competence of a teacher-educator in Ukraine, technological schemes and practical conditions of their implementation. The most typical problems are revealed as the following: conservatism of future educators, low level of readiness for self-development; insufficient level of motivation for professional development; lack of mobile diagnostic tools for defining the qualities of educator professional activity, low level of efficiency of the system of postgraduate education, personal self-development of the educator. Tendencies in the development of professional competence of the educator relate to: modernization of current professional experience, integration of personal, professional and living space; ensuring constant development, based on the formation of the educator as a subject of their own professional growth, the realization of existing potential. Problems of professional development of preschool teachers are regarded on the basis of various methodological approaches that provide a necessary guideline, purposeful, systematic process. The most common among them are the acmeological approach,

which is associated with the period of the highest people's achievements, their maturity in professional activities, living practice; competency-based approach, which determines the essence and technology of innovative learner-oriented education, a significant update of the formula for the organization of educational activities on the basis of subject-subject relations of its participants. It is a question of development of professional competence of the educator as a condition of successful adaptation to innovative educational standards, technologies of its implementation. The competence of the educator is determined by the ability to use the acquired theoretical knowledge in practice; ability to independently determine the essence of the problem, set an appropriate task, find effective ways to solve it, analyze and identify the level of effectiveness of its solution.

Keywords: professional training, readiness, specialist in preschool education, professional competence of an educator, self-development, subject-subject relations, innovative educational technologies.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bieliienka, H.V., Bohinich, O.L., Borysova, Z.N., 2009. *Pidhotovka vykhovatel'ia do rozvytku osobystosti dytyny v doshkilnomu vitsi* [Monohrafiia], Kyiv, 310 s.
2. Vitiuk, V., ta Stashenko, M., 2010. *Pidhotovka pedahoha v umovakh innovatsiinoho rozvytku pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity, Pislidyplomna osvita v Ukraini, № 2, s. 30–32.*
3. Karpenko, M.M., 2011. *Perspektyvy realizatsii v Ukraini kontseptsii osvity protiahom zhyttia: chynnyky i mekhanizmy. Stratehichni priorytety, № 4 (21), s. 45–51.*
4. Kremen, V.H., 2001. *Osvita v Ukraini: stan i perspektyvy rozvytku. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka, № 4. s. 7–17.*
5. Pidlypniak, I.Iu., 2013. *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity. Zbirnyk naukovykh prats «Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly», 44, Uman, s. 28–34.*
6. Ziaziun, I.A., 2000. *Neperervna osvita: kontseptualni zasady i suchasni tekhnolohii. Tvorchia osobystist u systemi neperervnoi profesiinoi osvity, Kharkiv, s. 8–16.*
7. Maslov, V.I., 2012. *Naukovi osnovy ta tekhnolohii kompetentnoho upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom.* [Monohrafiia], Ternopil, 320 s.
8. Sysoieva, S.O., 2001. *Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti.* [Monohrafiia], Kyiv, 502 s.
9. Dzvynchuk, D.I., 2006. *Zasady upravlinnia i vybir tsilei diialnosti osvitnoi systemy v konteksti yevropeiskoho Vyscha osvita Ukrainy, № 2, s. 20–26.*
10. Ohienko, O.I. *Akmeolohichni pidkhid u konteksti osvity doroslykh. Filosofski, psykhologichni, aksiolohichni konteksty pedahohichnoi maisternosti.* Dostupno: <<http://lib.iitta.gov.ua/6043/1.pdf>> [Data zvernennia 15 Bereznia 2020].
11. Kuzmyna, N.V. ta Zymycheva, A.M., 2000. *Akmeolohyia 2000, Metodicheskye y metodolohicheskye problemy.*
12. Danylova, H.S., 2006. *Pedahohichni profesionalizm u konteksti akmeolohii, Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia i praktyka», № 5. s. 74–80.*
13. Ziaziun, I.A., 2005. *Filosofiiia postupu i prohnozu osvitnoi systemy. Pedahohichna maisternist: problemy, poshuky, perspektyvy, Hlukhiv, s. 10–18.*
14. Pukas, I.L., 2017. *Problemy ta tendentsii rozvytku profesionalizmu vchytelia v psykhologo-pedahohichnii literaturi. Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka», 23 (2–2017), Ch.1., Kamianets-Podil'skyi, s. 181–187.*